

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์เป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์
แห่งประเทศไทยตามกฎหมายกระทรวงกำหนดอัตราค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์
แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้มีหนังสือ ที่ กษ ๑๑๑๕/๗๘๔๖ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ ตามความในมาตรา ๖๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้ “ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ให้จัดสรรจากกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์ในอัตราร้อยละหนึ่งของกำไรสุทธิ แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท” และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๑๕ ก หน้า ๘ วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ โดยแก้ไขจากอัตราเดิม “อัตราร้อยละห้าของกำไรสุทธิ แต่ต้องไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท” และกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้มีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานในสังกัดและสหกรณ์ทราบแนวทางปฏิบัติในการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีจ่ายเป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามกฎหมายกระทรวงดังกล่าว โดยให้ถือวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นวันเริ่มต้นการมีผลใช้บังคับ คือ ตั้งแต่วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ และจะต้องใช้บังคับกับสหกรณ์ที่จัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาอนุมัติงบดุลและจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีสำหรับจ่ายเป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยในอัตราร้อยละหนึ่งของกำไรสุทธิ แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท ตามกฎกระทรวงฉบับใหม่ตั้งแต่วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เป็นต้นไป

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้รับแจ้งปัญหาและข้อหารือจากสหกรณ์ต่าง ๆ ว่า กฎกระทรวงดังกล่าวควรจะบังคับใช้กับสหกรณ์ที่มีวันสิ้นปีทางบัญชีภายหลังกฎกระทรวงมีผลบังคับใช้ ไม่ควรบังคับใช้กับสหกรณ์ที่มีวันสิ้นปีทางบัญชีก่อนหน้าและได้ปิดบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว แต่ยังไม่มีการจัดประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี ดังนั้น จึงขอหารือว่ากฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา ๖๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ จะมีผลบังคับใช้กับสหกรณ์ที่ปิดบัญชีไปแล้วแต่ยังไม่ได้จัดประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี หรือมีผลใช้บังคับกับสหกรณ์ที่มีวันสิ้นปีทางบัญชีภายหลังกฎกระทรวงมีผลบังคับใช้แล้ว เนื่องจากกฎกระทรวงไม่ได้กำหนดไว้เป็นการชัดเจน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยมีผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานปลัดกระทรวง กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกรมส่งเสริมสหกรณ์) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นว่า กฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์

แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๕^๑ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติ
สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และมาตรา ๖๐^๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไข
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อกำหนดให้จัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
ของสหกรณ์ในอัตราร้อยละหนึ่งของกำไรสุทธิ แต่ไม่เกินสามหมื่นบาทเป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์
แห่งประเทศไทย และมาตรา ๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้กฎกระทรวง
ที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ดังนั้น กฎกระทรวงดังกล่าวจึงมีผลใช้บังคับ
ตั้งแต่วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ อันเป็นวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

สำหรับประเด็นตามข้อหาหรือว่า กฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์
แห่งประเทศไทยฯ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ นั้น จะมีผลใช้บังคับกับสหกรณ์
ที่ปิดบัญชีไปแล้วแต่ยังไม่ได้จัดประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี หรือมีผลใช้บังคับ
กับสหกรณ์ที่มีวันสิ้นปีทางบัญชีภายหลังกฎกระทรวงมีผลใช้บังคับแล้ว นั้น เห็นว่า มาตรา ๖๐
แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้จัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์เป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละสิบ
ของกำไรสุทธิ และเป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง
แต่ต้องไม่เกินร้อยละห้าของกำไรสุทธิ และกรณีที่กำไรสุทธิประจำปีเหลือจากการจัดสรรเป็นทุนสำรอง
และค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ที่ประชุมใหญ่อาจจัดสรรเงินกำไรดังกล่าวภายใต้
ข้อบังคับของสหกรณ์โดยจ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้ว จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิก
จ่ายเป็นเงินโบนัสแก่กรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ หรือจ่ายเป็นทุนสะสมไว้ได้ และมาตรา ๕๔^๓
แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ฯ กำหนดให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เรียกประชุมใหญ่สามัญ
ปีละหนึ่งครั้งภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ ประกอบกับมาตรา ๖๖
วรรคสาม^๔ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์อนุมัติงบดุล

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๖๐ การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์ ให้จัดสรรเป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละสิบ
ของกำไรสุทธิ และเป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงแต่ต้องไม่เกิน
ร้อยละห้าของกำไรสุทธิ

กำไรสุทธิประจำปีที่เหลือจากการจัดสรรเป็นทุนสำรองและค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
ที่ประชุมใหญ่อาจจัดสรรได้ภายใต้ข้อบังคับ ดังต่อไปนี้

(๑) จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้ว แต่ต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงสำหรับ
สหกรณ์แต่ละประเภท

(๒) จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับสหกรณ์ในระหว่างปี

(๓) จ่ายเป็นเงินโบนัสแก่กรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ไม่เกินร้อยละสิบของกำไรสุทธิ

(๔) จ่ายเป็นทุนสะสมไว้ เพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดของสหกรณ์ตามที่กำหนดในข้อบังคับ

มาตรา ๕๔ ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เรียกประชุมใหญ่สามัญปีละหนึ่งครั้งภายใน
หนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์นั้น

มาตรา ๖๖ ให้สหกรณ์จัดทำงบดุลอย่างน้อยครั้งหนึ่งในรอบสิบสองเดือนอันจัดว่าเป็นรอบปี
ทางบัญชีของสหกรณ์

ฯลฯ

ฯลฯ

งบดุลนั้นต้องทำให้แล้วเสร็จและให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่
ของสหกรณ์ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี กรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การอนุมัติงบดุลและการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์เป็นอำนาจของที่ประชุมใหญ่สหกรณ์ โดยวันที่มีการประชุมใหญ่สหกรณ์เพื่ออนุมัติงบดุลและพิจารณาจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีจึงเป็นวันที่มีการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์เป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยด้วยโดยผลทางกฎหมาย ดังนั้น แม้ว่าสหกรณ์ได้ปิดบัญชีไปแล้วแต่เมื่อยังไม่ได้จัดประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีและดำเนินการต่าง ๆ ตามมาตรา ๖๐^๔ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ ก่อนวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นวันที่กฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย มีผลใช้บังคับ ย่อมอยู่ในบังคับของกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย และต้องจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์ในอัตราร้อยละหนึ่งของกำไรสุทธิ แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท เป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

(นายดิศทัต หอตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ธันวาคม ๒๕๖๐

^๔โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น